

## Berättarkvällen 5 oktober

Glimtar ur mitt yrkesliv Två numera pensionerade gentlemän berättade för en stor och intresserad publik om sina yrkesval och -liv: apotekarens och läkarens, vars båda värv innebär att hjälpa medmänniskor till friskare eller i alla fall hyggligare liv. Kvällens berättare har varit verksamma i Hudiksvall under en stor del av yrkeslivet.

### Berättarkvällen 5 oktober:

#### Glimtar ur mitt yrkesliv

*Två numera pensionerade gentlemän berättade för en stor och intresserad publik om sina yrkesval och -liv: apotekarens och läkarens, vars båda värv innebär att hjälpa medmänniskor till friskare eller i alla fall hyggligare liv. Kvällens berättare har varit verksamma i Hudiksvall under en stor del av yrkeslivet.*

Först ut var **Carl-Johan Ryrberg**, som var apotekare i Hudiksvall under perioden 1969 - 2005. Han inledde med lite historia. Apotekets ursprung kommer från araberna någon gång i forntiden, importerades till Europa på 1200-talet och till Sverige 1552 genom Gustav Vasa. I Hudiksvall öppnades det första apoteket 1766 av Carl Isak Törling. Det övertogs sedan av Erik Djurman, som efter hans död drevs av änkan fram till 1830. Julius Brun innehade apoteket från 1848 till 1878, och följdes sedan i nedstigande led av August Brun och Sven Brun.

#### Studier

Carl-Johan Ryrberg kommer från Västergötland och tog studenten 1961 i Mariestad. Yrkesvalet föll sig naturligt, det fanns flera apotekare i släkten. Han började som apotekselev i Falköping under ett år. Apoteken tillverkade många egna mediciner, man destillerade vatten, trillade piller med mera. Därefter kom han till Farmaceutiska Institutet i Stockholm. Studieämnena var naturligt nog främst kemi och växtlära. Efter studierna arbetade han på olika apotek innan han fick en tjänst som laborant på apoteket Kronan i Hudiksvall 1969.

#### Informationsapotekare

1971 hade Apoteksbolaget bildats, och verksamheten inriktades mot ett närmare samarbete med vårdenheter. Det krävdes också mer information till kunderna, och Carl-Johan Ryrberg blev intresserad av informationsverksamhet och personalutbildning, bland annat i läkemedelslära. Han blev informationsapotekare, undervisade i skolorna på 1980-talet och tog fram egenvårdshäfte för Gävleborg. Under 1980-talet fick han en tjänst på sjukhusapoteket och var ledamot av läkemedelskommittén. På 1990-talet infördes sk tema-år, t ex demensåret med bildandet av en anhörigförening och ett projekt på Fredens Kulle med syfte att reducera antalet läkemedel för de äldre.

#### Framtiden för apotekaren

Carl-Johan Ryrberg – som arbetade med riktlinjer för hantering av läkemedel inom länet, engagerade sig i utbildning för vårdskolan, folktandvården och sjukhusets personal – tror att framtidens apotekare i hög grad kommer att ägna sig åt läkemedelssäkerhet. Man har funnit att 6 – 16 % av dem som läggs in på sjukhus har läkemedelsrelaterade problem, varav 3000 avlider varje år och kostnaderna för samhället är höga. För närvarande arbetar fyra personer med läkemedelsgenomgångar och information på Hudiksvalls sjukhus. Man vinner mycket på att arbeta förebyggande – från hantverk till information!

.....

**Stellan Hagman** arbetade under 32 år som narkosläkare på Hudiksvalls sjukhus. Han kommer från Västkusten och läste i Göteborg. Narkos betyder inte bara att söva patienter, i första hand handlar det om intensivvård, förklarade han. Den sövde ska vakna! Organen ska fungera: hjärta, hjärna, andning etc. - Varför valde jag att bli narkosläkare?, funderade Stellan Hagman. Jag gillar att arbeta med händerna, men under jourerna råkade man ut för allt. Jag ville istället understödja det som håller folk vid liv och fick

kontakt med Francis Benson, som tjänstgjorde på en parallellklirik på Sahlgrenska, i samband med lanseringen av munmotmun-metoden och yttre hjärtmassage. Under en facklig konflikt på sjukhuset fick Francis Benson erbjudande om att bygga upp narkos- och intensivvård i Boden. Han accepterade om jag ville följa med.

### ***Tryckkammare***

Åren i Boden var Stellan Hagmans viktigaste utbildningstid. Han fick t ex lära sig att ta hand om thoraxoperationer; det var vanligt att tuberkulospatienter fick ena eller båda lungorna bortopererade, och då fordrades specialutrustning. Intensivvård i tryckkammare fanns inte att tillgå i Sverige. Man måste ha stora cylindrar så att även vårdpersonal rymdes därinne. Stellan Hagman reste runt i Europa och USA för att studera hur det fungerade att arbeta i övertryckskammare. Erfarenheterna gjorde att han kunde införa metoden i Boden.

Till Hudiksvall kom han 1966 och blev den förste ordinarie narkosläkaren här. Han visade stolt upp den Kungl. Fullmakt han fick på anställningen! - Jag var ensam läkare, men det strömmade till en kader av skickliga sjuksköterskor och annan personal. Dessvärre måste jag erkänna att jag prioriterade jobbet före familjen, det var dygnet runt-jobb de första åren.

### ***Dramatiska händelser***

Ett av Stellan Hagmans första fall i Boden var en kvinna som blivit stängad av en ko, kroppspulsådern och luftstrupen var avslitna. Tyvärr dog hon. Här i Hudiksvall kom det in en kvinna som blivit stucken av en kniv i buken. Blodflödet var enormt, och det visade sig att kniven hade gått upp i bröstkorgen och in i hjärtat. Den gången gick operationen bra.

Hans Rosling gjorde sin AT-tjänst här i Hudiksvall. Under en jour hade ett flygplan störtat utanför Hornslandet. Piloten var svårt nerkyld och hela hans utrustning var röd, blod? Det visade sig att det röda var från den färgpatron som piloterna utrustades med för lättare kunna hittas i vattnet. Så han klarade sig också.

Under ett sammanträde i kommunalfullmäktige i slutet av 1970-talet på St Jakobsgården fick sjukhusdirektionens ordförande ett svårartat astmaanfall. (Både Stellan Hagman och ordföranden var ledamöter av fullmäktige.) Mannen slutade andas, hjärtat stannade, ambulans tillkallades. Stellan arbetade med livräddning medan mannen släpades mot utgången. Stor kalabalik! Men efter intensivvård återställdes mannen i ursprungsskick.

### ***Expansiv utveckling***

Sjukvården har genomgått en expansiv utveckling under senare delen av 1900-talet. Från 70-talet och framåt har transplantationstekniken kommit och förfinats. Den vanligaste transplantationen är blodöverföring. Sveriges första blodtransfusion genomfördes i Hudiksvall 1915. (Den historien är dokumenterad på annat håll, reds. anm.) Astma var en svår, ofta dödlig sjukdom innan kortisonet kom. Magsår krävde tidigare en stor operation, numera vet man att det orsakas av en infektion. Reservdelskirurgin är revolutionerande. Vad gäller röntgen låg vi i Hudiksvall länge i täten av utvecklingen genom Anders Persson, som ersatte plåtarna med digitalteknik. Numera kombineras den med datortomografi, t ex vid virtuella obduktioner.

- Läkarens yrke är att bota, lindra och trösta. Jag har aldrig någonsin ångrat mitt yrkesval, avslutade Stellan Hagman.

*Magdalena Forsberg*

[<< Tillbaka till nyhetsflödet](#)